

Дяченко С. А.

<https://orcid.org/0000-0002-5905-4607>

Київський національний університет імені Тараса Шевченка

ДЕРЖАВНЕ РЕГУЛЮВАННЯ РОЗВИТКУ ІНДУСТРІАЛЬНИХ ТА ТЕХНОЛОГІЧНИХ ПАРКІВ В УКРАЇНІ

У статті досліджено державне регулювання розвитку індустриальних та технологічних парків в Україні як інструментів промислової й інноваційно-інвестиційної політики. Здійснено порівняльний аналіз нормативно-правового забезпечення, механізмів державної підтримки та результативності функціонування цих інструментів. Розкрито відмінності правової природи, інституційного статусу та підходів до державного стимулювання індустриальних і технологічних парків. Проаналізовано еволюцію системи їх регулювання, особливості застосування фінансових, податкових та організаційних механізмів підтримки. На основі офіційних статистичних даних оцінено динаміку функціонування мереж та визначено чинники, що зумовили різні траєкторії їх розвитку. Встановлено, що мережа індустриальних парків після законодавчої модернізації 2020-2022 рр. демонструє активізацію розвитку завдяки розширенню державної підтримки та вдосконаленню регуляторного середовища. Натомість технологічні парки після скасування у 2005 р. основних податкових і митних стимулів втратили дієві механізми підтримки інноваційної діяльності та перебувають у стані тривалої стагнації. Обґрунтовано, що ефективність функціонування цих інструментів залежить від стабільності державної політики, наявності дієвих стимулів та належної інституційної координації. Визначено ключові проблеми регулювання, серед яких фрагментарність нормативного забезпечення, недостатність фінансування інфраструктури та недосконалість оцінювання ефективності. Запропоновано напрями вдосконалення державної політики, що передбачають перехід до якісних критеріїв оцінювання ефективності індустриальних парків, оновлення законодавчого регулювання технологічних парків із відновленням стимулів інноваційної діяльності та посилення міжвідомчої координації. Наголошено, що реалізація цих заходів сприятиме структурній трансформації економіки, післявоєнному відновленню промисловості та розвитку науково-технологічного потенціалу України.

Ключові слова: індустриальні парки, технологічні парки, механізми державного регулювання, промислова політика, інноваційно-інвестиційна політика, інноваційний розвиток, податкові та фінансові стимули, інвестиційна діяльність, високотехнологічні та наукоємні виробництва, органи місцевого самоврядування, післявоєнне відновлення.

Постановка проблеми. Індустриальні та технологічні парки є визнаними у світовій практиці інструментами промислової й інноваційно-інвестиційної політики, які дають змогу поєднати зусилля держави, органів місцевого самоврядування, наукових установ і приватного бізнесу у створенні виробничої та інноваційної інфраструктури. Попри спільну мету – активізацію реального сектору економіки та підвищення його технологічного рівня, – ці два інструменти, все ж, відрізняються за правовою природою, механізмами державного стимулювання та інституційним підпорядкуванням. Індустриальні парки орієнтовані, передусім, на розміщення нових виробни-

чих потужностей і регулюються Міністерством економіки та довкілля України, тоді як технологічні парки покликані забезпечувати повний інноваційний цикл «дослідження – розробка – впровадження – промисловий випуск» і перебувають у віданні Міністерства освіти і науки України.

Для України, економіка якої потребує структурної переорієнтації на переробну промисловість, несировинний експорт і формування секторів виробництва наукоємної продукції з високою доданою вартістю, а також відновлення виробничого й науково-технологічного потенціалу, зруйнованого внаслідок широкомасштабної збройної агресії РФ, розвиток обох інструментів набуває архіваж-

ливого значення. Водночас практика останніх двадцяти п'яти років засвідчує разючу відмінність ефективності державного регулювання цих інструментів: якщо мережа індустріальних парків після нормативно-правової модернізації 2020–2022 рр. демонструє прискорене зростання, то мережа технологічних парків перебуває у стані стагнації внаслідок фактичної втрати фіскальних стимулів ще з 2005 р. Зазначене актуалізує потребу в порівняльному аналізі механізмів державного регулювання розвитку обох інструментів та обґрунтуванні напрямів їх удосконалення.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Теоретико-методологічні засади розвитку індустріальних парків у контексті державної промислової та інвестиційно-інноваційної політики висвітлено в матеріалах Національного інституту стратегічних досліджень. Зокрема, в аналітичній доповіді А. Павлюк, О. Єгорової, К. Маркевич індустріальні парки розглядаються як один із ключових механізмів активізації інвестиційно-інноваційних процесів і важливий інструмент реалізації державної інвестиційної політики [1]. Сучасне комплексне бачення розвитку індустріальних і технопарків представлено науковцями Державної установи «Інститут економіки та прогнозування Національної академії наук України» І. Єгоровим, О. Бойко, Ю. Кіндзерським, І. Дульською у монографії, де обґрунтовано напрями удосконалення інституційно-правового забезпечення та механізмів державної підтримки цих інструментів інноваційного розвитку [2].

Значний масив досліджень присвячено нормативно-правовому забезпеченню діяльності індустріальних і технологічних парків. В аналітичних матеріалах наголошується на фрагментарності правового регулювання діяльності суб'єктів індустріальних парків, яка зумовлена розпорошеністю відповідних норм [3]. Комплексний науково-практичний аналіз положень Закону України «Про індустріальні парки» здійснено колективом авторів під загальною редакцією А. Г. Чубенка, де розкрито особливості правового статусу суб'єктів індустріального парку, механізми державної підтримки та практику застосування законодавчих норм [4].

Історичні передумови становлення, особливості розвитку та причини уповільнення функціонування технологічних парків в Україні проаналізовано у працях В. Семиноженка [5], який одним із перших здійснив комплексний аналіз результатів дії спеціального режиму інноваційної діяльності та їх ролі у формуванні інноваційної моделі еконо-

міки. Подальші дослідження висвітлено у працях О. Мазура, В. Шовкалюка, А. Мазура, С. Пустовойта, В. Туташинського, А. Гуржія, В. Гусева, М. Гончаренка та інших науковців й аналітичних матеріалах Міністерства освіти і науки України, яке здійснює ведення державного переліку зареєстрованих технологічних парків та забезпечує інформаційний супровід їх діяльності [6].

Практичні аспекти створення та функціонування індустріальних парків, зокрема процедурні особливості їх реєстрації, організаційного забезпечення та проблеми, що виникають у процесі реалізації відповідних проєктів, розкрито в низці міждисциплінарних досліджень О. Соколової, Ю. Жукової, З. Двудіт, Г. Олексюк, Н. Попадинця та інших учених і в оглядах юридичних видань [7; 19]. Емпіричну основу досліджень забезпечують офіційні статистичні матеріали Міністерства економіки та довкілля України, у яких систематично оприлюднюються відомості щодо динаміки Реєстру індустріальних парків, обсягів державної підтримки, а також результатів діяльності їх учасників [8-9].

Попри значний науковий доробок, більшість досліджень присвячена окремим аспектам функціонування індустріальних або технологічних парків, тоді як питання їх комплексного порівняльного аналізу залишаються недостатньо розробленими. Зокрема, потребують подальшого наукового осмислення оцінка ефективності державного регулювання розвитку індустріальних і технологічних парків, виявлення чинників, що зумовили відмінності у результативності їх функціонування, а також обґрунтування напрямів гармонізації державної політики щодо використання цих інструментів промислового розвитку в умовах воєнного стану та післявоєнної структурної модернізації економіки України.

Постановка завдання. Метою статті є поглиблення наукових засад удосконалення державного регулювання розвитку індустріальних і технологічних парків в Україні шляхом комплексного порівняльного аналізу еволюції їх нормативно-інституційного забезпечення, механізмів державної підтримки та результативності функціонування, виявлення чинників, що зумовили відмінні траєкторії розвитку цих інструментів, а також обґрунтування стратегічних напрямів формування узгодженої політики їх підтримки в умовах структурної трансформації економіки та післявоєнного відновлення України.

Досягнення поставленої мети передбачає розв'язання таких **завдань**: розкрити нормативно-

правове та інституційне регулювання індустріальних та технопарків в Україні; проаналізувати механізми стимулювання розвитку цих інструментів; оцінити динаміку змін і визначити чинники ефективності їх функціонування; виявити ключові проблеми та обґрунтувати напрями вдосконалення механізмів державного регулювання розвитку індустріальних і технологічних парків в Україні.

Виклад основного матеріалу. Правові та організаційні засади створення й функціонування індустріальних парків в Україні визначено Законом України «Про індустріальні парки» від 2012 р. [10]. Первинна редакція закону, попри визначення базових понять (індустріальний парк, керуюча компанія, ініціатор створення, учасник індустріального парку), не містила достатніх фінансових і фіскальних стимулів, унаслідок чого протягом перших дев'яти років його дії більшість зареєстрованих індустріальних парків фактично не розвивалися і мали здебільшого декларативний характер.

Переломним етапом стала законодавча модернізація 2020–2022 рр. Законом України «Про внесення змін до Закону України «Про індустріальні парки» та деяких інших законодавчих актів України щодо залучення інвестицій у промисловий сектор економіки шляхом стимулювання створення індустріальних парків» [11] було вдосконалено процедури створення індустріальних парків на землях державної та комунальної власності, розширено повноваження уповноваженого державного органу, а також законодавчо закріплено державне стимулювання керуючих компаній, ініціаторів створення та учасників індустріальних парків. Паралельно було ухвалено окремі закони щодо податкових і митних стимулів для учасників індустріальних парків, зокрема звільнення від податку на прибуток протягом 10 років за умови реінвестування прибутку в розвиток інвестиційного проєкту та звільнення від сплати ввізного мита і ПДВ під час ввезення нового технологічного обладнання для власних виробничих потреб [9].

Подальшого розвитку нормативна база набула в період 2024–2026 рр. У Верховній Раді України перебувають на розгляді законопроекти, спрямовані на спрощення створення індустріальних парків, врегулювання процедур зміни їх меж, надання ініціатору створення можливості одночасно виконувати функції керуючої компанії, а також запровадження моделі еко-індустріального парку. Прийнято рішення щодо додаткових фіскальних стимулів для резидентів індустріальних парків, включно з можливістю встановлення органами

місцевого самоврядування пільг з податку на нерухоме майно на території індустріального парку [9]. Важливим елементом стратегічного планування у цій сфері стало схвалення Кабінетом Міністрів України Стратегії розвитку індустріальних парків на 2023–2030 рр. [12], яка визначає комплекс заходів з удосконалення правової бази, оптимізації мережі індустріальних парків з урахуванням поточних і перспективних потреб бізнесу, громад і держави, а також запровадження моделі еко-індустріальних парків для збалансування економічного, соціального та екологічного вимірів розвитку.

Правові та економічні засади запровадження спеціального режиму інноваційної діяльності технологічних парків визначено Законом України «Про спеціальний режим інноваційної діяльності технологічних парків» ще 1999 р. [13]. На відміну від індустріальних парків, орієнтованих на розміщення виробничих потужностей, технологічний парк визначається як юридична особа або група юридичних осіб, що діють з метою організаційного забезпечення виконання проєктів з виробничого впровадження наукоємних розробок і високих технологій та випуску конкурентоспроможної на світовому ринку продукції [14]. Первинна редакція цього закону передбачала суттєві фіскальні стимули для технологічних парків, їх учасників та спільних підприємств: суми ввізного мита при ввезенні нового устаткування, обладнання та комплектуючих, а також суми ПДВ і податку на прибуток, отримані від виконання проєктів технологічних парків, не перераховувалися до бюджету, а зараховувалися на спеціальні рахунки технопарків і використовувалися виключно на наукову та інноваційну діяльність [13].

Становлення мережі технологічних парків розпочалося у 2000 р. реєстрацією технопарків «Інститут електрозварювання імені Є. О. Патона» та «Інститут монокристалів», після чого протягом 2001–2003 рр. було зареєстровано ще шість технопарків, створених переважно на базі потужних науково-виробничих колективів Національної академії наук України [5; 14]. Однак, Законом України «Про внесення змін до Закону України «Про Державний бюджет України на 2005 рік» та деяких інших законодавчих актів України» було повністю скасовано пільговий режим спеціальних рахунків технологічних парків, що позбавило цей інструмент його ключової стимулюючої функції [5]. Попри це, у 2007–2008 рр. було зареєстровано ще чотири технопарки, а станом на вересень 2010 р. в Україні налічувалося 12 зареєстрованих

технологічних парків і ще 4 перебували у процесі реєстрації, довівши загальну чисельність мережі до 16 суб'єктів [14]. Відтоді, за офіційними даними МОН, перелік зареєстрованих технологічних парків залишається незмінним: жодного нового технопарку в Україні не було зареєстровано протягом понад п'ятнадцяти років (рис. 1) [14]. Додатковим фактором фрагментарності правового регулювання є неузгодженість організаційно-правових форм, у яких можуть діяти технологічні парки-юридичні особи, що знижує ефективність правозастосування норм щодо їхнього статусу.

Державне регулювання розвитку індустріальних парків здійснюється на кількох рівнях. На загальнодержавному рівні уповноважений державний орган (структурний підрозділ Мінекономіки) веде Реєстр індустріальних парків, приймає рішення про включення індустріальних парків до Реєстру та виключення з нього, забезпечує публічний доступ до інформації про індустріальні парки, а також адмініструє механізми державної фінансової підтримки розвитку інфраструктури [8]. Інституційна структура регулювання технологічних парків суттєво відрізняється: державну реєстрацію технологічних парків здійснює МОН, яке приймає заяву та пакет документів, перевіряє їх відповідність встановленим вимогам протягом п'яти робочих днів, а контроль і моніторинг за реалізацією проєктів технологічних парків покладено на центральний орган виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері науково-технічної та інноваційної діяльності [14]. На регіональному

та місцевому рівнях органи місцевого самоврядування виступають ініціаторами створення індустріальних парків на землях комунальної власності, встановлюють пільги з місцевих податків (на землю та нерухоме майно), а також беруть участь у співфінансуванні розвитку інженерних мереж; для технологічних парків подібні повноваження місцевого самоврядування законодавчо не передбачені, оскільки ця форма орієнтована на використання наявної інфраструктури наукових установ і закладів вищої освіти. Безпосереднє управління територією індустріального парку здійснює керуюча компанія, яка обирається на конкурсних засадах (для парків на державних чи комунальних землях) або визначається ініціатором створення, тоді як в межах технологічного парку функції організаційного забезпечення виконують самі учасники технопарку та спільні підприємства, створені для реалізації конкретних інноваційних проєктів [13]. На Всеукраїнській економічній платформі «Зроблено в Україні» розвиток індустріальних парків розглядається як один з інструментів реалізації наряду сприяння інвестиціям у реальний сектор економіки поряд із страхуванням воєнних ризиків та підтримкою проєктів зі значними інвестиціями [9].

Чинна система державного стимулювання розвитку індустріальних парків включає фіскальні та фінансові інструменти. До фіскальних стимулів належать: звільнення учасників індустріальних парків від податку на прибуток підприємств протягом 10 років за умови реінвестування; звіль-

Рис. 1. Реєстрація технологічних парків в Україні, 2000–2025 рр.

Джерело: побудовано автором за даними Міністерства освіти і науки України [14]

нення від сплати ввізного мита та ПДВ на нове виробниче обладнання за визначеним переліком кодів УКТЗЕД; право органів місцевого самоврядування надавати пільги з місцевих податків [9]. До фінансових стимулів належать: часткове співфінансування з державного бюджету підведення інженерних мереж та об'єктів інфраструктури до індустриальних парків; можливість компенсації вартості підключення до мереж усередині парку; можливість компенсації відсоткових ставок за кредитами, зокрема в межах програми доступного кредитування «5–7–9» [9]. Обсяг державного фінансування розвитку інфраструктури індустриальних парків протягом 2024–2025 років зображено на рисунку 2.

Умовами надання державної підтримки є співфінансування на паритетних засадах (до 50% з боку держави, до 80% для деокупованих територій) за умови взяття заявником зобов'язань щодо введення в експлуатацію не менше 5 тис. м² промислової нерухомості та залучення не менше двох учасників протягом трьох років [9]. За оцінками профільного міністерства, кожна гривня державних інвестицій у розвиток індустриальних парків забезпечує залучення 5–6 грн приватних вкладень [9; 16]. На відміну від цього, фіскальний механізм стимулювання технологічних парків, попри формальне збереження в законі норм про спеціальні рахунки для акумулювання сум ввізного мита, ПДВ і податку на прибуток [13], фактично не діє з 2005 р. унаслідок бюджетного законодавства, яким було скасовано відповідний пільговий режим [5]. Це є ключовою інституційною відмінністю двох інструментів: індустриальні парки

протягом 2020–2025 рр. отримали новий і дедалі потужніший арсенал фінансових та фіскальних стимулів, тоді як технологічні парки, навпаки, втратили свій єдиний дієвий стимул понад двадцять років тому і відтоді функціонують здебільшого як формальні реєстраційні одиниці без активного розвитку мережі.

Узагальнення викладеного матеріалу дає змогу систематизувати ключові відмінності державного регулювання обох інструментів, що зображено у таблиці 1 та на рисунку 3.

Аналіз офіційних статистичних даних засвідчує суттєве прискорення розвитку мережі індустриальних парків, особливо після законодавчої модернізації 2020–2022 рр. та запровадження фінансових стимулів (табл. 2 та рис. 4).

Наведені дані свідчать про зростання не лише кількісних, а й якісних показників мережі індустриальних парків. Так, станом на 1 липня 2024 р. в індустриальних парках було створено 2782 робочих місця [9], а сукупний обсяг інвестицій учасників та інших суб'єктів індустриальних парків, за поданими до Мінекономіки звітами, перевищив 30,5 млрд грн, з яких 22,3 млрд грн припадає на період до 2022 р., 231,6 млн грн – на 2022 р., 4,3 млрд грн – на 2023 р. та 3,7 млрд грн – на перше півріччя 2024 р. (рис. 5) [9]. Для порівняння, технологічні парки, попри відсутність нових реєстрацій, за роки дії пільгового режиму 2000–2004 рр. встигли залучити значні обсяги інвестицій у наукоємні виробництва на базі академічних інститутів, проте після 2005 р. систематична звітність про результати їхньої господарської діяльності на загальнодержавному рівні не

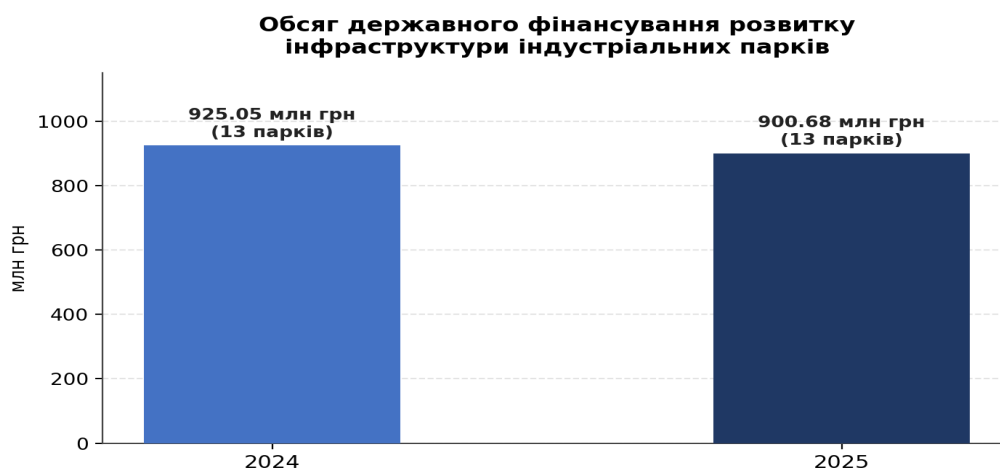

Рис. 2. Обсяг державного фінансування розвитку інфраструктури індустриальних парків, 2024–2025 рр.

Джерело: побудовано автором за даними [9; 15–17]

Таблиця 1

Інституційні та організаційно-економічні характеристики індустриальних і технологічних парків

Порівняльні характеристики	Індустриальні парки	Технологічні парки
Базовий закон	Закон України «Про індустриальні парки» [10]	Закон України «Про спеціальний режим інноваційної діяльності технологічних парків» [13]
Уповноважений орган	Міністерство економіки та довкілля України	Міністерство освіти і науки України (реєстрація); центральний орган з питань науково-технічної та інноваційної діяльності (моніторинг)
Мета створення	Розміщення нових виробничих потужностей на підготовленій території	Забезпечення повного інноваційного циклу: дослідження – розробка – впровадження – промисловий випуск
Фіскальні стимули	Діють: звільнення від податку на прибуток за умови реінвестування, звільнення від мита і ПДВ на обладнання, місцеві пільги	Формально передбачені, фактично не діють з 2005 р. після скасування режиму спеціальних рахунків
Бюджетне співфінансування інфраструктури	Діє з 2024 р.: 925,05 млн грн (2024 р.), 900,68 млн грн (2025 р.)	Не передбачено чинним законодавством
Кількість станом на кінець 2025 р.	118 зареєстрованих парків, зростання триває	16 зареєстрованих парків, без змін з 2010 р.
Динаміка мережі	Прискорене зростання після 2020–2022 рр.	Повна стагнація понад 15 років

Джерело: складено автором на основі [8–15]

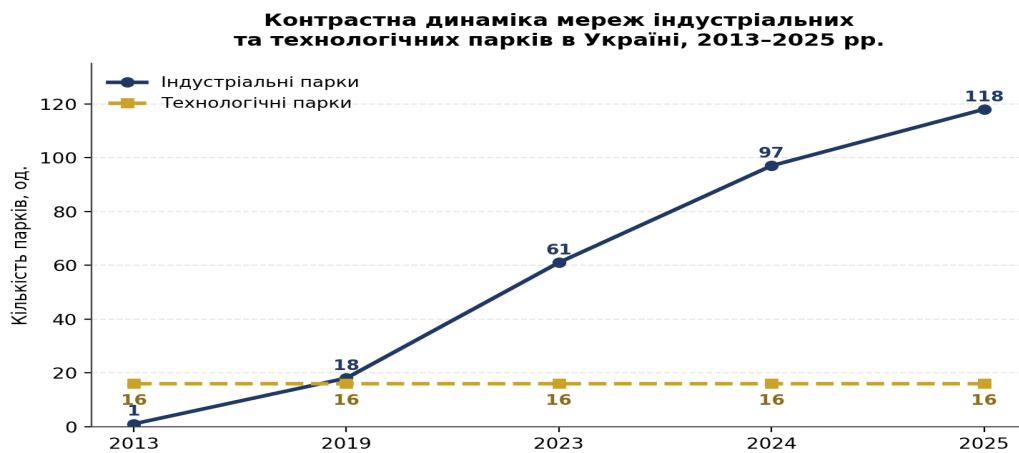

Рис. 3. Контрастна динаміка мереж індустриальних та технологічних парків в Україні, 2013–2025 рр.

Джерело: побудовано автором за даними [9; 14; 16; 18]

консолідується, що саме по собі є показовим свідченням ослаблення державного регулювання цього інструменту [5; 14].

Регіональна структура мережі індустриальних парків є нерівномірною: за кумулятивною кількістю зареєстрованих парків станом на кінець 2025 р. лідирують Львівська (20), Київська (15) та Закарпатська (12) області [8–9]. Мережа технологічних парків, своєю чергою, історично зосереджена у м. Києві (8 із 16 зареєстрованих

технопарків), що пояснюється концентрацією тут провідних інститутів Національної академії наук України [6]. Водночас за темпами нових реєстрацій саме у 2025 р. лідирувала Київська область (4 нові парки), а по три нові парки зареєстрували Житомирська, Одеська та Хмельницька області [18].

У 2025 р. з Реєстру було виключено вісім індустриальних парків, що відображає посилення контролю за фактичною діяльністю ініціаторів та керуючих компаній: невиконання зобов'язань

Таблиця 2

Етапізація розвитку мережі індустріальних парків України та їх основні характеристики

Період	Кількість індустріальних парків у Реєстрі	Основні характеристики
2013–2019 рр.	до 15–20	Переважно декларативна реєстрація без фактичного розвитку інфраструктури
Лютий 2023 р.	61	Керуючі компанії обрано у 40 з 61 парку
Жовтень 2024 р.	97	29 нових парків внесено до Реєстру за січень-жовтень 2024 р.; загальна площа понад 3,1 тис. га
31 грудня 2025 р.	118	27 нових реєстрацій і 8 виключень з Реєстру протягом 2025 р.; 37 заводів збудовано або перебуває на етапі будівництва

Джерело: складено автором за [8–9; 15]

Рис. 4. Динаміка кількості індустріальних парків у Реєстрі, 2019–2025 рр.

Джерело: побудовано автором за даними [8–9; 16; 18]

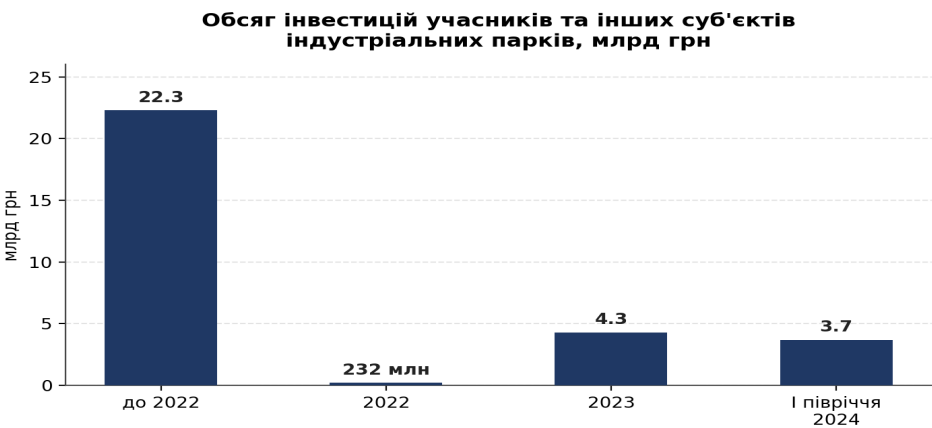

Рис. 5. Обсяг інвестицій учасників та інших суб'єктів індустріальних парків за періодами, млрд грн.

Джерело: побудовано автором за даними [9]

зі звітності або відсутність обраної керуючої компанії є підставою для виключення парку з Реєстру [18]. Показово, що аналогічний механізм періодичного перегляду й виключення недіючих суб'єктів у сфері технологічних парків відсутній: чинний закон не передбачає процедури виключення технопарку з переліку у зв'язку з фактичним припиненням інноваційної діяль-

ності, що консервує статистичну картину мережі і ускладнює оцінку її реальної результативності [13; 14].

Попри позитивну динаміку мережі індустріальних парків, аналіз практики функціонування обох інструментів дає змогу виокремити низку спільних та специфічних проблем чинної системи державного регулювання:

– для індустриальних парків зберігається суттєвий розрив між кількістю зареєстрованих парків і кількістю фактично діючих виробничих підприємств на їх території: значна частина парків станом на кінець 2025 р. усе ще перебуває на етапі підготовки земельних ділянок та проектування інфраструктури [16; 18];

– фінансові стимули індустриальних парків носять умовний характер і залежать від наявності відповідних видатків у державному бюджеті, що робить їх вразливими до бюджетних обмежень воєнного часу [19];

– застосування митних і податкових пільг ускладнене процедурою отримання попереднього рішення про класифікацію товару для цілей визначення права на пільгу, що потребує підготовки значного обсягу документації та подовжує строки ввезення обладнання [9];

– фрагментарність правового регулювання діяльності суб'єктів індустриальних парків нормами господарського, податкового, митного, земельного, банківського та валютного законодавства ускладнює правозастосування і потребує гармонізації [3];

– значна частина територіальних громад, особливо у регіонах з обмеженим бюджетним потенціалом, не має достатньої інституційної спроможності для здійснення випереджального облаштування індустриальних парків інженерними мережами, що знижує їхню конкурентоспроможність порівняно з парками, розвиток яких забезпечують потужні девелопери або якірні інвестори [7; 9].

Для технологічних парків проблеми державного регулювання мають іншу природу і є не менш гострими:

– скасування у 2005 р. режиму спеціальних рахунків фактично позбавило технопарки їхнього ключового фіскального стимулу, після чого державна політика у цій сфері не запропонувала жодного адекватного інструменту заміщення [5];

– відсутність нових реєстрацій протягом понад п'ятнадцяти років свідчить про втрату цим інструментом практичної актуальності для потенційних ініціаторів інноваційних проєктів, які натомість дедалі частіше обирають статус резидента індустриального парку, «Дія Сіті» або інші сучасніші форми державної підтримки;

– неузгодженість організаційно-правових форм технологічних парків як юридичних осіб і непослідовність відповідних нормативно-правових актів ускладнюють правозастосування і потребують законодавчого уточнення;

– чинне законодавство не передбачає процедури виключення недіючих технопарків з переліку, що унеможливує отримання актуальної картини реального стану мережі та ускладнює оцінку ефективності державної політики у цій сфері [13–14];

– відсутність системної координації між регуляторами індустриальних парків (Мінекономіки) і технологічних парків (МОН) призводить до розпорошення державної політики стимулювання інновацій та промислового розвитку між різними відомствами без єдиної стратегічної рамки.

З урахуванням виявлених проблем доцільно виокремити наступні напрями вдосконалення державного регулювання розвитку індустриальних та технопарків в Україні. Щодо індустриальних парків:

– перехід від оцінювання ефективності мережі за кількістю записів у Реєстрі до оцінювання за динамікою активних парків, кількістю нових виробничих підприємств, створених робочих місць та обсягом залучених інвестицій, що вже частково реалізується через практику виключення недіючих парків з Реєстру [8–9];

– посилення передбачуваності та розширення обсягів бюджетного фінансування розвитку інфраструктури індустриальних парків, зокрема із залученням міжнародної технічної допомоги та кредитних ліній міжнародних фінансових організацій для реалізації післявоєнного відновлення промисловості;

– спрощення митних процедур застосування пільг для ввезення технологічного обладнання, зокрема шляхом стандартизації переліку документів та скорочення строків прийняття попередніх рішень про класифікацію товарів;

– законодавче закріплення моделі еко-індустриального парку відповідно до Стратегії розвитку індустриальних парків на 2023–2030 рр. [12], що дасть змогу поєднати завдання промислового розвитку з екологічними стандартами, актуальними для інтеграції України до економічного простору ЄС.

Щодо технологічних парків:

– комплексний перегляд діючого закону [13] з відновленням дієвих фіскальних стимулів інноваційної діяльності, адаптованих до сучасних бюджетних реалій, наприклад, у формі часткового, а не повного звільнення від податкових платежів з чіткими критеріями цільового використання коштів на науково-дослідні роботи;

– впровадження прозорої процедури періодичного підтвердження статусу діючого технологічного парку та виключення з переліку суб'єктів,

які фактично припинили інноваційну діяльність, за аналогією з механізмом, що вже застосовується щодо індустріальних парків.

Водночас доцільним є інституційне зближення регулювання обох інструментів шляхом запровадження єдиної міжвідомчої координаційної платформи за участю Мінекономіки та МОН, що дало б змогу вибудувати наскрізний цикл державної підтримки – від наукової розробки в межах технологічного парку до її промислового впровадження на майданчику індустріального парку. Важливим є розвиток інституційної спроможності органів місцевого самоврядування шляхом методичної підтримки, поширення успішних практик (зокрема досвіду міста Вінниці, Білої Церкви, Фастова) та стимулювання створення малих систем розподілу електроенергії як альтернативи традиційним об'єктам енерго в межах територій індустріальних парків [9] є важливим доповненням до запропонованих системних змін.

Висновки. Проведений аналіз засвідчує, що державне регулювання розвитку індустріальних і технологічних парків в Україні пройшло принципово різні траєкторії еволюції. Мережа індустріальних парків – від переважно декларативного нормативного забезпечення 2013–2019 рр. до формування дієвої системи інституційних, фінансових і фіскальних стимулів у 2020–2026 рр., результатом чого стало зростання кількості зареєстрованих парків із 61 у лютому 2023 р. до 118 станом на кінець 2025 р. Натомість мережа технологічних парків, попри перспективний задум законодавця

1999 р. щодо забезпечення повного інноваційного циклу «дослідження – впровадження – виробництво», зазнала фактичного знецінення фіскальних стимулів у 2005 р. і відтоді перебуває у стані повної стагнації на рівні 16 зареєстрованих суб'єктів без жодної нової реєстрації протягом понад п'ятнадцяти років.

Така відмінність демонструє, наскільки критичною для розвитку подібних інституційних інструментів є наявність дієвих і стабільних фінансово-фіскальних стимулів: зростання мережі індустріальних парків після 2020 р. прямо корелює із запровадженням нових пільг і бюджетного співфінансування, тоді як стагнація технопарків почалася одразу після скасування їхнього єдиного дієвого стимулу.

Подальше вдосконалення державного регулювання у цій сфері має здійснюватися за двома паралельними напрямками: для індустріальних парків – перехід від кількісних до якісних критеріїв оцінювання ефективності, розширення фінансової підтримки інфраструктурного розвитку та спрощення адміністративних процедур; для технологічних парків – комплексний перегляд застарілого законодавства з відновленням дієвих стимулів інноваційної діяльності та запровадження процедури виключення недіючих суб'єктів з переліку. Гармонізація регуляторних підходів до обох інструментів у межах єдиної міжвідомчої координації загалом відповідатиме завданням структурної трансформації та післявоєнного відновлення промисловості й науково-технологічного потенціалу України.

Список літератури:

1. Індустріальні парки в Україні: удосконалення політики стимулювання у контексті світового досвіду / А.П. Павлюк, О.О. Єгорова, К.Л. Маркевич [та ін.]. – К. : НІСД, 2014. – 64 с. URL : https://niss.gov.ua/sites/default/files/2015-01/Ind_park_verstka.indd-4d55a.pdf
2. Єгоров Ігор, Бойко Олена, Кіндзерський Юрій, Дульська Ірина. Підтримка розвитку індустріальних та технологічних парків в Україні : монографія / НАН України, Державна установа «Інститут економіки та прогнозування Національної академії наук України». – Електрон. дані. – Київ, 2026. – 120 с.
3. Концепція законодавчого забезпечення розвитку мережі індустріальних і науково-технологічних парків (у контексті післявоєнного відновлення). Дослідницька служба Верховної Ради України. URL : <https://research.rada.gov.ua/uploads/documents/32652.pdf>
4. Закон України «Про індустріальні парки». Науково-практичний коментар. Станом на 8 січня 2025 року. / За заг. ред. Чубенка А. Г. – Київ: Вид. «Центр учбової літератури», 2025. 252 с.
5. Семиноженко В. Технологічні парки України: досвід інноваційної економіки. *Краєзнавство. Географія. Туризм*. 2015. № 7. С. 8–11.
6. Технологічні парки. Міністерство освіти і науки України. URL: <https://mon.gov.ua/nauka/innovatsiyna-diyalnist-ta-transfer-tehnologiy/tehnologichni-parki>
7. Індустріальні парки: від концепції до створення. Юридична газета. 28.02.2024. URL: <https://yur-gazeta.com/publications/practice/inshe/industrialni-parki-vid-koncepciyi-do-stvorenniya.html>
8. Реєстр індустріальних (промислових) парків. Міністерство економіки та довкілля України. URL: <https://me.gov.ua/Documents/Detail/3be7587f-d644-4939-b728-867a478c1483?lang=uk-UA&title=RestrIndustrialnikh-promislovikh-Parkiv>
9. Всеукраїнська економічна платформа «Зроблено в Україні». Індустріальні парки: інформаційно-аналітичний бюлетень. URL : <https://madeinukraine.gov.ua/#politics>

10. Про індустриальні парки. Закон України № 5018-VI від 21.06.2012 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5018-17>
11. Про внесення змін до Закону України «Про індустриальні парки» та деяких інших законодавчих актів України щодо залучення інвестицій у промисловий сектор економіки шляхом стимулювання створення індустриальних парків. Закон України № 1710-IX від 07.09.2021 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1710-20>
12. Про схвалення Стратегії розвитку індустриальних парків на 2023-2030 роки: Розпорядження Кабінету Міністрів України № 176-р. від 24.02.2023 р. URL: <https://www.kmu.gov.ua/npas/pro-skhvalennia-strategii-rozvytku-industrialnykh-par-a176r>
13. Про спеціальний режим інноваційної діяльності технологічних парків. Закон України № 991-XIV від 16.07.1999 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/991-14>
14. Технологічні парки. Міністерство освіти і науки України. URL: <https://mon.gov.ua/nauka/innovatsiyna-diyalnist-ta-transfer-tekhnologiy/tekhnologichni-parki>
15. Оновлено каталог індустриальних парків України. 08.10.2025. Урядовий портал. URL: <https://www.kmu.gov.ua/news/onovleno-kataloh-industrialnykh-parkiv-ukrainy>
16. Зроблено в Україні: в індустриальних парках на кінець 2025 року збудовано або будується 37 заводів. Міністерство економіки та довкілля України. 02.01.2026. URL: <https://me.gov.ua/News/Detail/b023320c-fc61-4e81-add5-d2ebfc78edd2>
17. Мінекономіки назвало індустриальні парки, які отримали гроші з бюджету у 2025 році: список. Liga.Business. 17.12.2025. URL: <https://biz.liga.net/ua/all/news/minekonomiky-nazvalo-industrialni-parky-iaki-otrymaly-hroshi-z-biudzhetu-u-2025-rotsi-spysok>
18. В Україні за 2025 рік зареєстрували 27 нових індустриальних парків і виключили з реєстру вісім. Forbes Ukraine. 26.01.2026. URL: <https://forbes.ua/news/v-ukraini-za-2025-rik-zareestruvali-27-novikh-industrialnih-parkiv-i-viklyuchili-visim-26012026-35790>
19. Соколова, О. М., & Жукова, Ю. М. (2026). Державна політика залучення інвестицій у розвиток індустриальних парків в контексті структурної модернізації економіки України. *Здобутки економіки: перспективи та інновації*, (30). <https://doi.org/10.5281/zenodo.20629861>

Diachenko S. A. STATE REGULATION OF INDUSTRIAL AND TECHNOLOGICAL PARKS DEVELOPMENT IN UKRAINE

The article examines state regulation of the development of industrial and technology parks in Ukraine as instruments of industrial and innovation-investment policy. A comparative analysis of the regulatory and legal framework, mechanisms of state support, and performance outcomes of these instruments has been conducted. The differences in the legal nature, institutional status, and approaches to state stimulation of industrial and technology parks have been identified. The evolution of their regulatory framework and the specific features of applying financial, tax, and organizational support mechanisms have been analyzed. Based on official statistical data, the dynamics of network development has been assessed, and the factors determining the different development trajectories of these instruments have been identified. It has been established that the network of industrial parks has demonstrated accelerated development after the legislative modernization of 2020–2022 due to the expansion of state support and improvement of the regulatory environment. In contrast, technology parks, following the abolition of key tax and customs incentives in 2005, lost effective mechanisms for supporting innovation activities and have remained in a state of prolonged stagnation. It is substantiated that the effectiveness of these instruments depends on the stability of state policy, the availability of effective incentives, and appropriate institutional coordination. The key regulatory challenges have been identified, including fragmented regulatory frameworks, insufficient infrastructure financing, and shortcomings in performance evaluation mechanisms. The article proposes directions for improving state policy, including the transition to qualitative criteria for assessing the effectiveness of industrial parks, modernization of the legislative framework for technology parks with the restoration of effective innovation incentives, and strengthening interagency coordination. It is emphasized that the implementation of these measures will contribute to the structural transformation of the economy, the post-war recovery of industry, and the development of Ukraine's scientific and technological potential.

Keywords: industrial parks; technology parks; state regulation mechanisms; industrial policy; innovation and investment policy; innovation development; tax and financial incentives; investment activity; high-tech and knowledge-intensive industries; local self-government authorities, post-war recovery.

Дата першого надходження статті до видання: 27.07.2026

Дата прийняття статті до друку після рецензування: 14.08.2026

Дата публікації (оприлюднення) статті: 15.10.2026